

Kentlileşen Gelenek, Geleneklileşen Kent

Tradition That Being Urbanized, Urban That Being Tradition

Fatih ÖZTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türkiye,
fatihoztas@ksu.edu.tr

Abdullah ÖZBOLAT

Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türkiye, ozbolata@gmail.com

Makale Bilgisi/Article Info:

Geliş/Received: 16.10.2019 Düzeltme/Revised: 04.12.2019 Kabul/Accepted: 26.12.2019

Öz:

Bu çalışmanın konusunu, Türkiye örneğinde kırsal yapıdan kente göç sürecinde gelenek ve değişim oluşturmaktadır. Gelenekler; kent hayatına uyum gösterirken, kent ise kent hayatına göç süreciyle taşınan gelenekten etkilenmektedir. Dolayısıyla gelenek kentlileşirken, kent de geleneklileşmektedir. Değişim ve dönüşüm, karşılıklılık temelinde ilerlemekte, melez bir görünüm sunmaktadır. Yönelim kentlere doğru olduğu için kent, geleneksellik ve modernliğin karşılaşma alanı olarak nitelenmekte, geleneğin kentlileşmesi süreci ise, kente özgü tutumlara göre ve kurumsal ve rasyonel davranmaya göre geleneğin kentlileşmesi boyutlarıyla incelenmektedir. Bu çalışmada modernleşme kuramının birbirini dışlayan ikili ayrımları yerine Türk toplumu örneğinde "gelenek" ve modern" ayrımının birlikte ve iç içe geçmiş olarak bulunabildiği ön kabulünden hareket edilmektedir. Dolayısıyla tek yönlü kırsaldan kente veya geleneksellikten modernliğe doğru düz gidişatı ifade eden bir okumayla Türk toplum yapısının çözümlenemeyeceğini savunmaktadır. Türk modernleşmesi sürecinin kentleşme, sanayileşme boyutunun ortaya çıkardığı göç olgusu, kent kültürüyle eklemlenmeye ve sonuçta yeni, karmaşık modeller ortaya çıkmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Kentleşme, Kentlileşme, Göç, Gelenek, Geleneğin Değişimi.

Giriş

Kırsal-kent, geleneksel-modern şeklinde dikotomik ayrımların analiz yapabilmeye yardımcı olduğu kabul edilmekle birlikte, bu çalışmada modernleşme kuramının ikili, birbirinin dışlayan ayrımı yerine Türk toplumu örneğinde "gelenek" ve modern" ayrımının birlikte ve iç içe geçmiş olarak bulunabildiği ön kabulünden hareket edilmektedir. Türk modernleşmesi sürecinde kentleşme, sanayileşme boyutunun ortaya çıkardığı göç olgusu; kent kültürüyle eklenmeye ve böylece yeni, karmaşık ve tek yönlü olmayan modeller ortaya çıktığı görülmektedir.

1950'li yıllarda tarımda makineleşme ile başlayan 1980'li yıllarda artan kente göç sürecini sosyal bilimci gözlüğüyle kavramsallaştıran Ünver Günay'ın (2012:612) "Türkiye gibi, çağdaşlaşma ve modernleşme sürecinde olan ve hızlı bir toplumsal değişimin tranzisyonel toplumun tüm özelliklerini sergileyen bir toplumda ise, sürecin değişimin bunalımlı ve anomi ortamında tüm hızıyla devam ettiğini önemle belirtmek gerekir." şeklindeki yaklaşımının, analizin yapıldığı dönem için özgün, akademik ve analitik olmakla birlikte, bugün için yeni durumu analiz etmek için yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu çalışmanın hareket noktasında, bu "yeni durumu" ortaya koyma amacı bulunmaktadır.

Dünya genelinde 19. yüzyılda yaşanan büyük dönüşümlerle geleneksel toplumsal ve siyasi yapıların çözülmeye başlaması, ekonomik anlamda kalkınmanın sanayileşme şeklinde olması (Karpas, 2003:20), Batı toplumunda kapitalizmin ortaya çıkması ve sanayi kapitalizmi biçiminde dünyaya yayılması, özellikle II. Dünya Savaşından sonraki süreçte yüksek doğum ve düşük ölüm oranlarının da etkisiyle gelişmekte olan Asya, Afrika ve Güney Amerika' da kırsaldan kentsel çevreye büyük kitlelerin akınına meydana getirmiştir (Giddens, 2001:97).

İnsanlık tarihi için birinci büyük değişim olarak kabul edilen avcılıktan tarıma geçişten sonra yaşanan ikinci ve en önemli değişim sanayileşme sürecinde gerçekleşmiştir (Kıray, 2003:92). Kırsaldan kente göç süreci üzerine bilim adamları tarafından çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Kıray' a dayanarak "Age of Crisis" adlı XX. yüzyılı konu edindiği kitabında İngiliz sosyal tarihçi Eric Hobsbawn, "köylülük öldü" (Kıray, 2003:184) diyerek süreci özetlemektedir. Türkiye de dünyaki bu değişimlerin dışında kalamadı, bu süreçten yoğun bir şekilde etkilendi. Dünya ölçeğindeki bu büyük değişimler Türkiye'de de büyük sayıda insanı topraktan koparmakla kalmadı, Türkiye'de büyük yapısal dönüşümlere zemin hazırladı. Sanayileşme süreciyle birlikte, II. Dünya Savaşından sonra Türkiye'deki en önemli gelişme "tarımda makineleşme" oldu. En başta traktör olmak üzere köylülerin hayatına yeni teknolojiler girdi. Tarımda kullanılmaya başlanan yeni aletler yapısal değişimleri hızlandırdı. Tarımın modernize edilmesi için traktör kredileri sağlandı. Traktör sayıları yüz binleri buldu. İnsan emeğine dayalı işler, makinelerle yapılmaya başlandı (Oktar & Varlı 2010: 9-12; Korhan 2019: 61). Ekonomisi tarıma dayalı Türkiye'de böylece tarım sektöründe müthiş bir işgücü/nüfus fazlası oluştu. Bu da kırsaldan büyük kent merkezlerine göçü zorunlu kıldı. Başka bir deyişle, kırsaldan kentsel çevreye büyük oranda nüfusun göç etmesinin nedeni olarak modernleşme öncesi tarımsal üretimdeki hızlı değişme gösterilmektedir.

Kırsaldan kente göç sürecinde tarımdaki mekanizasyonun yanında kırsalda antibiyotik kullanımının yaygınlık kazanması, genel sağlık düzeyinin yükselmesi de bu sürece katkıda bulunmuş, ölüm oranları düşmüştür (Günay Ecer, 1999:246; Kıray, 1999:96; Türkdoğan, 2004:175; Kıray, 1999:178; Kıray, 2003:96). Fichter, insanları kırdan iten etkeni, tarımsal işçiye duyulan ihtiyacın azalması, kente çeken etkenleri de artan sanayileşmeyle iş bulabilme fırsatları ve daha iyi hayat standartlarına kavuşma isteği olarak ifade etmektedir (Fichter, 2002:161). Karpas (2003:45) ise, kırsal göçte ana "itici" etkenleri, yoksulluk, düşük gelir, öğrenim ve sağlık hizmetlerinin olmayışı ve kentlerdeki "çekici" etkenleri istihdam, yüksek gelir fırsatı, sağlık ve diğer hizmetlerin mevcut olması ve öğrenim imkanları olarak belirlemektedir. Kıray, toplumda şehir ve köy gibi iki türlü yerleşim şekli olmasını tarıma dayanan toplumların gelişmesine bağlamaktadır (Kıray, 2003:130).

İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan gelişmelerde gelişmekte olan ülkelerle modern-sanayi toplumlarının farklı bir yönü de ortaya çıkmaktadır. Az gelişmiş toplumlarda göç planlı olmayıp zorunluluktan gerçekleşmektedir. Gelişmiş toplumlarda ise göç gönüllü ve isteğe bağlı olmaktadır. Az gelişmiş ve gelişmiş toplumlar arasındaki bir diğer farklı özellik ise göçmenler gelişmiş toplumlarda kentte farklı yerleşme bölgeleri, yerleşme biçimleri oluşturmazlar. Oysa sanayileşmekte olan toplumlarda kente göç eden nüfusun, mekâna, göçtükleri kent ile hiçbir ilişkileri yokmuş gibi yerleştikleri görülmektedir (Kıray, 2003:90-91). Türkdoğan, (2004:179-180) az gelişmiş toplumlarda kentleşmeyi etkileyen unsurları, a) Köylerin itici faktörlerinin (makineleşme, arazi yetersizliği, doğurganlık oranının yüksekliği) şehirlerin çekme gücünden daha fazla etkili olması b) Kırsaldan kente göç edenlerde genellikle "kentli olma bilincinin" mevcut olmaması c) Şehirleşme sürecinin Batılı ülkelerde olduğu gibi, sanayi odak noktaları yerine, ticari ve siyasi niteliklerde yoğunlaşması d) Gelişmekte olan ülkelerde, sanayileşme ve işgücü arasında fonksiyonel bir ilişki olmaması şeklinde sıralamaktadır.

Toplumbilimciler; Tönnies, Durkheim ve Weber'den bu yana sosyal yapı ve şehirleşme oluşumuna açıklama getirmeye çalışmışlar, sosyal yapı ve değişmeyi birtakım dikotomik tiplendirmelerle izah etmek istemişlerdir. Bu kavramlaştırmaların özelliği; toplum tiplerinin iki kutbunu ön plana çıkarması, sosyal davranış ve vaziyet alışlara ait özellikleri belirtmesidir. Robert Redfield'in "folk" ve "şehir" toplumları (folk society-urban society) (Redfield, 1947:293), "köy" ve "şehir" toplumu (rural communities-urban communities) ve özellikle gelişmekte olan Asya ve Yakındoğu toplumlarının analizinde yaygın olarak kullanılan "gelenekçi" ve "modern" toplum tasnifi bunlardan bazılarıdır (Kıray, 1999:89-90). Tönnies, toplumun Gemeinschaft'tan (cemaat) Gesellschaft'a (cemiyet) doğru kaydığını söyler. Cemaat, Wright'in "küçük topluluk" veya "birleşik toplum" diye ifade ettiği "içinden geldiğince kendini ifade etmenin" hüküm sürdüğü toplumdur. Cemiyet kişisel olmayan, araçsal sosyal ilişkileri içermektedir. Modern büyük ölçekli toplumların gelişmesiyle cemaatin yerini cemiyet yerini alır (Tönnies, 2019:447-448); Giddens, 2001:95-96). Bu süreç, zorunlu, kaçınılmaz olarak görülmektedir. Cemaat aynı zamanda gelenekselin özdeşi olarak kabul edilmekte ve bundan dolayı tepki almaktadır. Cemaatten cemiyete geçiş, aile ve lonca temelli ilişkilerden akılsallık ve hesaba dayalı bir toplum yapısına geçiştir. Cemaat; insanların bir aradalığına, sıkı, yüz yüze ve duygusal ilişkilere atfedilen statülere ve homojen bir topluluğa göndermede bulunurken cemiyet; kentleşmeye, sanayi yaşamına, heterojenliğe ve kişilik-dışı olmakla

ilişkilendirilmeye göndermede bulunur (Marshall, 1999:263). Başka bir ayrımla, sanayi öncesi toplumunun bütün ilişkileri yüz yüze, kişisel, birincil ilişkileri oluştururken sanayi toplumlarında insan ilişkileri farklılaşmış rollere dayanmakta, anonim ve ikincil ilişkiler hâkim olmaktadır (Kıray, 1999:367).

Kıray, toplumun gelenekselden moderne, feodalden moderne doğru geliştiğini öne süren evrimci görüşü takip eder, ancak hızla değişen gelişmekte olan ülkelerde bu modellerin saf ve katıksız bir şekilde gözlenebilmelerinin olanaklı olmadığını da belirtmektedir (Kongar, 2004:172-173). Türkiye bu sürece birebir uymasa da, kökleri gerilere uzanan, Cumhuriyetle birlikte cemaatten cemiyet ilişkilere, diğer bir deyişle, geleneksel bir toplum modelinden modern bir toplum modeline doğru hızla ilerlemekte (Günay; Ecer, 1999:232) ve bu durum tüm toplum katmanlarında gözlenebilmektedir. Orta boy kuramlar, yapısal-fonksiyonel yaklaşım ile iç göçler, kentleşme, alt kültürler, toplumsal tabakalaşma ve toplumsal hareketlilik gibi konulara yoğunlaşmış, açılım sağlamışlardır. Yapısal-fonksiyonel modelde asıl olan fonksiyondur ve her yapı bir fonksiyona sahip olduğu için gelişir; yani belli fonksiyonlar yapılar var olduğu için ortaya çıkmaz. Ancak aynı yapı tarafından yerine getirilen fonksiyonların zamanla çoğalması ve uzmanlaşması sonucu, fonksiyonlar birbirinden ayrılarak kendilerini meydana getirecek yeni yapılar yaratır. Örneğin, önceden ailenin yerine getirdiği eğitim, üretim vb. gibi çeşitli fonksiyonlar, sonradan okullar, fabrikalar gibi yeni yapılarca yerine getirilmeye başlanır (Kongar, 2004:153-154). Kıray'a göre fonksiyonların, değerlerin, ülkelerin değişimi sırasında "tampon kurumlar" ortaya çıkmakta "tampon kurumlar" eski ve yeni yapı arasında bir köprü, bir denge görevi yerine getirmektedir (Kongar, 2004:176). Tönnies'in ayrımından yola çıkıldığı durumda, modern toplumların büyük ölçüde cemiyet görünümünü sergilese de bazı birlik ve kurumların cemaat modeline daha uygun düştüğünü ileri sürmenin hiç de makul olmayan bir açıklama olmadığı belirtilmektedir (Hollinger, 2005:48).

Göç Gelenek Değişme İlişkilerine Kavramsal Bir Bakış

Nüfusun aile değişikliklerinden sonraki en önemli uyum mekanizması olarak gösterilen göçün (Kıray,1999:160) daima az gelişmiş bölgeden gelişmiş alanlara doğru, yani köyden ve kasabadan şehre doğru bir hareketlilik olduğu ifade edilmektedir (Ülgener, 2006:57). Hareketlilik, en genel anlamda kişilerin zamanda, fizik mekânda veya sosyal yapıdaki her tür devinim veya göçüne işaret eder ve fizik hareketlilik göç anlamına gelir (Fichter, 2002:160). Göç birçok şekilde tanımlanmıştır. Göç "bireylerin ya da toplumsal kümelerin yerleşmek üzere bir yerden başka bir yere gitmeleri" (Ozankaya, 1980:56) olarak tanımlanmakta, Marshall tarafından ise göç için "(az veya çok) bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir" (Marshall, 1999:685) denmektedir. Her durumda göç konusunda bir hareketlilik, bir yerden bir yere kalıcı olarak nakil, taşınma söz konusudur.

Göç, iç göç ve dış göç olarak ikiye ayrılarak incelenmektedir. Kırsaldan kente göç "iç göç" kapsamında değerlendirilmekte ve iç göç "bir ülke sınırları içinde bireylerin ya da toplumsal kümelerin bir yerden başka bir yere gidip yerleşmeleri" (Ozankaya, 1980:62) olarak tanımlanmaktadır. Ülken de (1969:136) iç göçlerin en önemlisinin şehirlere doğru olan göçler olduğunu ifade etmekte ve iç göçü, "bir memleket içinde bir bölgeden başka bir bölgeye yerleşmek

üzere veya devreli ve iğreti olarak yapılan göçler" olarak tarif etmektedir. Marshall, iç göçün 1950'lerden beri özellikle gelişmekte olan ülkelerde çok yoğun olduğunu ifade etmekte ve iç göçü "ulus devletlerin sınırları içinde emeğin ekonomide büyüme kutbunu oluşturan bölgelere doğru göç etmesini karşılayan nüfus hareketleri" (1999:314) olarak tanımlamaktadır.

Gelenek kavramı ise köken olarak eskilere gitmektedir. Gelenek günümüz İngilizcesinde "Tradition" olarak kullanılmakta ve kökeni Latince bir şeyi saklaması için bir başkasına verme ya da iletme anlamındaki "tradere" kelimesinden gelmektedir. (Giddens, 2000:53). Yine en sade anlatımıyla gelenek, traditum anlamına gelmektedir. Traditum ise, "geçmişten günümüze intikal ettirilen ya da miras bırakılan herhangi bir şeydir" (Shils, 2003:110).

Geleneğin de birçok tanımı yapılmıştır. Gelenek (tradition); "toplumda değerler ve kurumların en ağır değişen ve eski toplum devirlerini yenilerine bağlamaya yarayan sosyal miras, (Ülken, 1969:15) "belirli davranışsal norm ve değerleri benimseyip aşılardan, gerçek ya da hayali bir geçmişle süreklilik gösteren ve genellikle yaygın biçimde benimsenen ritüeller ya da başka sembolik davranış biçimleriyle ilişkili toplumsal pratikler kümesi" (Marshall, 1999:259), "bir toplumda, bir toplulukta, eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, tinsel ekin öğelerinin her biri" (Ozankaya, 1980:54), "uzun bir zaman sürecinde toplumda yerleşmiş olan ve nesilden nesle aktarılardan ve belli ölçüde dönüşüme uğratarak gelen inançlar, değerler ve kabuller bütününe içeren toplumsal pratik" (Kirman, 2004:87) olarak tanımlanmıştır. Günay ise, geleneği sosyal bir hadise ve toplum hayatını belli bir dengede tutmaya yönelik toplumsal gerçeklik (Günay, 1997:84) olarak tanımlayarak geleneğin toplum hayatındaki işlevsel yönüne işaret etmektedir. Bir anlamda gelenek toplumların geçmişi, kolektif hafızasıdır. Gelenek ile gelenekçilik birbirinden ayrılmakta ve gelenekçilik (Ozankaya, 1980:56) "toplumsal kurumları ve inançları geçmişten süregeldikleri için benimseyen, saygın tutan, destekleyen, yeni ekin öğelerini ise değersiz sayan tutum ya da öğreti" olarak tarif edilmektedir (Giddens, 2000:59) Gelenek ya da değişme çok fazla yan yana getirilmese de gelenek değişim sürecini taşır. Gelenekler bize intikal süreci içinde değişirler. Gelenekler aynı zamanda alıcılarının mülkiyetinde de değişirler. Ancak gelenek büyük değişimlere maruz kaldığı halde temsilcileri geleneği, önemli değişiklikler gerçekleşmemiş gibi kabul edebilmektedirler (Shils, 2004:111-112). Geleneğin rolünün de değiştiğini belirtmeliyiz. Geleneğin bizim hayatımızda rolü değiştiğinden hayatımıza yeni dinamikler girmektedir. Süreç, bir taraftan eylemin özerkliği ve zorlayıcılığı, diğer taraftan kozmopolitlik ve fundamentalizm olarak özetlenebilmektedir.

Geleneksellik Ve Modernliğin Karşılaşma Alanı: Kent

Geleneksel toplum, en kısa tanımıyla davranışların geleneklerle belirlendiği toplum olarak ifade edilir (Ozankaya, 1980:54). Kapitalizm öncesi toplumlarda şehir hayatıyla kırsal alanlardaki yaşamın benzer olduğu yönler bulunmaktadır. Her ikisinde de geleneğin güçlü etkisinden söz edilmektedir (Giddens, 2001:95). Geleneksel kültürün çok etkin bir şekilde yaşandığı diğer toplumlar gibi Türkiye'de de değişimin etkileri şehre göre kırsal kesimde daha gelenekçi bir muhafazakarlıkla kendisini göstermektedir (Günay, 1997:84). Tüm dünyada hızlı bir değişim süreci yaşandığı için tek renkli, tek bir modelden oluşan bir geleneksellik zordur. Gelenekçi toplum genellikle değişimin

istenmediği, özellikle teknik, ilerleme, yer ve meslek değiştirmenin arzu edilmediği bir manzara sergiler (Ülgener, 2006:48). Az gelişmiş ekonomilerde en aydın insan için bile en zor olan şeyin eşyayı maddi tarafı ile görmekten vazgeçip onun yerine sayı ve rakam tarafı ile anlamlandırabilmek olduğu, soyut işaret ve sembollerin çok fazla benimsediğimiz şeyler olmadığı ifade edilir. Mal ve paranın şahsa bağlılığı, şahısla mal ve paranın kaynaşması, her durumda şahsa ve statüye atf, her varlığın sayı ve rakam tarafının değil de göze, kulağa geldiği gibi renkli, hacimli ve sesli tarafını alma alışkanlığı gelenekselliğe gönderme yapmaktadır (Ülgener, 2006:55-6).

Geleneksel insanın karşısına modern iş ve vazife insanı çıkmaktadır. Modern iş ve vazife insanı, birçok yönüyle geleneksel insandan ayrılmaktadır. Modern iş ve vazife insanı; kısmetini herhangi bir şekilde garanti görmez, elindeki imkanlarla geleceği teminat altına almaya çalışır, işlerini tesadüflere bırakmaz, kazanma şansını da kaybetme riskini de göz önünde bulundurur ve ayrıntılı hesap yapar (Ülgener, 2006:54). Modern iş ve vazife insanının inceden inceye her şeyi hesaplamasının yanında gelenekçi ve statik toplum insanı rahattır, sakindir, nasibinden emindir, kısmetinin garanti edilmiş olduğuna inanır (Ülgener, 2006:50). Yine de gelenekçi toplumu bütünüyle durgun ve statik cemiyetler olarak düşünmek ve kanaatkarlığa varan bir hayat felsefesi tam da doğru olmaz (Ülgener, 2006:57).

Geleneksellik sosyal hayatın değişik alanlarında kendisini gösterir. Geleneksel, soyut ve sembolik olmaktan kaçınır. Çarşı ve pazar en canlı örneğini oluşturur. Ürünlerinin üzerinde etiket olmasına rağmen fiyatı ve ürünün kalitesini gelip geçene duyurma alışkanlığı, otobüsten inişte şoförü sinyal ile ikaz yerine "inecek var" diye bağırarak, otomobil kullananlar da sinyal yerine el ve kol işaretleriyle trafiğin akışını düzenleme, hep geleneksellik göstergesidir (Ülgener, 2006:55-6). Görüldüğü üzere geleneksel ile modern arasında bir farklılaşma olduğu açıktır.

Geleneksel yapıyı temsil eden köy ile modern yapıyı temsil eden kent arasındaki farklılaşma toplumun dini yaşayışına da yansımış, köylü dindarlığı ve şehirli dindarlığı diye iki dindarlık tipi ortaya çıkmıştır. Köylü dindarlığı, büyüsel-mistik formlara ve geleneksel milli kültür unsurlarına yatkın oluşuyla; şehirli dindarlığı, "kitabî" veya "resmî" din anlayışına daha uygun olmasıyla ve sufi zümreleşmelere yer vermesiyle tarihi süreç içinde öne çıkmıştır (Günay, 1997:86). Kırsal geleneksel yapının dini "halk İslamı", şehirli dini "yüksek İslam" olarak adlandırıldı. Bu iki dinsel pratik halk katmanlarında özgül yerlere sahip oldular. Aralarındaki ayrım, yüksek İslam'ı izleyenler kentli bilgiler iken halk İslam'ı genellikle kabile yaşamına özgü ya da kabilevi örgütlenmenin sürdüğü kırsal bölgelerde yaygın olarak görülmektedir. Yüksek İslam, İslam'ın katı tektanrıcılık ve şeriata dayalı doğasına vurgu yaparken halk İslam'ı, öğretilen çok büyüü, dini kurallardan çok coşkuyu temel alır (Gellner, 1994:25-6).

Kente Özgü Tutumlara Göre Geleneğin Kentlileşmesi

Kırsal-geleneksel yapıdan kentsel modern topluma göç sonucunda göçmenler arasında geleneksel kültürdeki değişme geçmişle bağın birden kesilmesi şeklinde olmamaktadır. Ancak bu süreç kent etkisinin yavaş yavaş etkisini göstermesi, göçmenler tarafından özümsemesi ve halk kültürünün kent bu etkisine uyarlanması şeklinde gerçekleşmektedir (Karpas, 2003:77).

Türkdoğan'ın Hauser'den aktardığına göre, (Türkdoğan, 2004:181) kırsal geleneksel yapıdan kentleşmiş bir toplum yapısına geçiş, büyük çapta değişiklik meydana getirmektedir. Şehir kavramı, sadece fiziki çevrenin değişmesi anlamına gelmemekte; ihtiyaçların farklılaşması, kentleşmenin kültürel yapıyı, davranış kalıplarını ve insanın mahiyetine tesir etmesi anlamına gelmektedir (Kıray, 1999:162).

Kent hayatında sosyal hayatın tüm kurumlarında değişim gözlenmektedir. Değişimin en yoğun gözleendiği yerlerden birisi aile kurumudur. Aile kurumundaki değişimler geleneksel yapıdaki unsurların bir bir terk edilmesi şeklinde olmaktadır. Örneğin, çocuk sayısı konusunda "Yaratan Allah rızkını da verir." düşüncesinden ve çok evlatla övünme düşüncesinden vazgeçilmektedir (Kıray, 2003:149). "Bakabileceğin kadar" anlayışı yerleşmekte, ideal sayı olarak 1-2 kabul edilmekte ve 3 çocuk bile fazla sayılmaktadır. Bir başka değişim, çalışma için kırsal geleneksel düzendeki yaşın ya da cinsiyetin öneminin ortadan kalkmasıdır. Kentte, evin erkeği iş bulamadığı zaman evin kadınının ve çocukların çalışıp eve ekmek getirmesi doğal kabul edilmektedir (Kıray, 2003:143). Kent hayatı, aile üyeleri arasındaki iletişimi geniş ailenin yanında çekirdek ailede bile çok azaltmaktadır. Aile fertlerinin zamanı evden ziyade işte ve okulda geçmektedir. Aile şehirde uzun süre önemini korur. Aile bireyleri için kentte başlarını sokacak bir çatı bulduktan sonra en büyük güvence aile üyeleri arasındaki ilişkidir. Kente geldikten sonra şehrin sosyal hayatına katılırken bireylere tepkisel, savunmacı, korunmacı bir tavır hâkim olur. Kırdan göçen insanlarla aileden başka kurum gelmediği için karşılanamayan her kurumun işlevini aile kurumu yüklenmekte, aile bu yönüyle en önemli uyum mekanizması olmaktadır. Bunun yanında aile uyumunun yanında değişimler için engeller de çıkarmaktadır. Örneğin, kırsalda daha büyük çocukların küçüklere bakması bir gelenektir. Şehirde böyle bir şey yoktur. Yine kırsalda 10-12 yaşındaki çocukların ailenin ekonomisine katkıda bulunmak için hayvan otlatması ya da çiftçiliğe yardım etmesi doğal sayılırken kentte bunlar da yoktur. Kentli çocuk bu dönemde okuluna gider. Kırsaldan gelen çocuk aileye katkıda bulunurken eğitim görme şansını kaybeder. Böylece ikinci kuşak da fakirliğe ve istikrarsızlığa itilir. Aile şehirde yabancılaşmayı önlediğinde önemli bir uyum mekanizması olurken diğer taraftan toplumla tam bir bütünleşmeyi sağlamak için engel oluşturmaktadır. Ailenin sağladığı uyum daha çok eski yapıya uygun olduğundan aile hızlı değişmeyi kısıtlamaktadır (Kıray, 2003:149-151).

Karpat, kentlerde yavaş yavaş geniş ailenin yerini çekirdek ailenin aldığı, kadınların ise göçü geleneksel otoriteden ve kocalarının akrabalarıyla kısıtlı hayattan kaçmak için tercih ettiklerini, gecekondudaki değişimin göstergelerini evlilik yaşının yükselmesi çocuk sayısının azalması ve hanedeki sayının azalması olarak ifade etmektedir (Karpat, 2003:77,155,157). Ailedeki değişim bekarların gelecekteki eşlerinde aradıkları niteliklerde de görülebilmektedir. Gençler eşlerini kendileri seçmek istiyorlar (Karpat, 2003:232). Kentte ailedeki en büyük değişimlerden birisi de ana-baba çocuklarına kendi istediği bir mesleği seçmesinde çocuklarını özgür bırakmaktadır (Karpat,2003:170). Kent hayatındaki bir diğer değişim eğitim alanında olmaktadır. Çocuk çok küçük yaştan itibaren sanayi toplumunun bütünleşmiş bir üyesi olabilmek için ailenin dışındaki örgütlü eğitim kurumlarına kaymakta, kültür aktarımı da evin dışına taşınmakta, kitlesel iletişim ve kitlesel haberleşme araçlarına ve durmadan yenilenen ürünlerle ticarileşmiş çevrelere geçmektedir (Kıray, 2003:143). Karpat'ın (2003:71) William Mangin'den aktardığına göre kentlerdeki pek çok göçmen

kırsal kültürünü de beraberinde taşımaktadır ve bunun bir bölümünü çocuklarına aktarmaktadır. Ancak bir süre sonra toplumsal ve siyasal varoluşun yeni bir biçimine geçilirken köy kültürü değiştirilmektedir. Türkdoğan (1996:180) "Çocukların yeni çevre içinde cemaat kültüründeki nesilden nesile devam eden masalların, efsanelerin ve sanat şekillerinin devam etmesi beklenemez." demektedir. Büyükanne-büyükbabanın yerini başkaları almaktadır. Çocuk çoğu kez sosyalleşmesini de sokakta tamamlamaktadır. Bilgiye ulaşması da çoğu kez sokaktan ve kontrolsüz bir şekilde gerçekleşmektedir. Çünkü ebeveynin çocuklarla ilgilenmeye ekmek parası/geçim derdinden fırsatları olmamaktadır.

Bireyler kentte zamanlarının çoğunu aile içi üyeler ya da akrabalar yerine yabancılarla geçirmektedir. Geleneksel kültürün samimi, yüz yüze, birincil ilişkilerinden farklı olarak kentte kişiler arası ilişkiler yüzeyseldir, ikincildir, geçicidir, amaçlara yönelik bir araç olarak görülür (Giddens, 2001:93). Karpaz, kentin yeni üyelerinin iş ve yardım için yakınlarına (arkadaş ve akrabalara) dayanmalarına rağmen onlara güvenmemelerinin kentte denenen bireyselleşme, rekabet ve düşmanlıktan çok hayat tarzındaki değişimlerden kaynaklandığını ifade etmektedir (Karpaz, 2003:178).

Kıray'a göre değişimin alanlarından biri de zamandır (Atacan ve diğerleri, 2000:33). Kent hayatıyla birlikte zaman anlayışı da değişmektedir. Geleneksel insan geniş zamanda yaşarken, kentli insan zamanı kontrol altına alır ve planlı, programlı yaşar. Geleneksel kültürde zaman beş vakit namaza göre bölünmüşken şehirde bu zaman değişir. Kentli görüşmelerini randevularını saat esasına göre yapar. Göçmen kırsal geleneksel yapıdan sonra şehirde "saat" mefhumuyla tanışır, mesai saati kavramı hayatına girer.

Geleneksel kültür israfı yasaklar. Kentte müthiş bir tüketim kültürü hakimdir. Bununla at başı giden başka bir alan gösteriş kültürüdür (Kıray,1999,77-78). Kıray'ın ifadesiyle, tüketim (İstihlak) normları, ev, gıda, giyim ve boş zaman geçirme faaliyetleri ve bunlarla ilgili değerlerdir (Atacan, Ercan, Kurtuluş ve diğerleri; 2000:37).

Kente göç eden insanların hayatlarına kırsaldaki tekdüze, durağan kapalı bir yapı, 20-25 evden oluşan bir ortamdaki insanların mekanlarının sınırlılığına konser, sinema, tiyatro, kahvehane biçimleri gibi toplanma alanları sosyal ilişki ortamları için kademeli olarak girmektedir (Kıray, 2003:179).

Giddens ise gelişmelerin yalnızca niceliksel olmadığını bazı yazarlar tarafından sadece kırsal alanlardan kentlere basit bir nüfus hareketiymiş gibi yansıtıldığını, ancak göçün bununla sınırlı kalmadığını, şehirlerin duvarlarının ortadan kalkmasıyla çok daha kapsamlı bir değişim serisinin parçası olduğunu ifade etmektedir (Giddens, 2014:37).

Şehre gelişle birlikte geleneksel kırsal dindarlığın yerini kitabi dindarlık almaktadır. Bir örnek; kırsalın örtünme, başörtüsü, haremlik selamlık gibi bir sorunu yokken şehirde cemaatlerin ve siyasilerin bu duruma kitabi dindarlık görüntüsü altında müdahale etmeleri bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında kentleşme sürecinde pek çok Müslümanın köylülükten daha bilgili kentlilere ya da en azından kent yönelimli kişilere dönüşmesi, bir anlamda yükselmesi

açısından avantaj sağlamaktadır (Gellner, 1994:32). Kırsal geleneksel yapıdan kentsel modern ortama göç süreci merkez-çevre gibi kavramsallaşmalarla ifade edilmiş, çevrenin merkezi dönüştürücü etkisi "çevrenin merkezi fethi" olarak değerlendirilmiştir (Mardin, 2001,233).

Gellner'e göre, kent yaşamında Halk İslam'ıyla Yüksek İslam arasındaki dengede Yüksek İslam lehine bir kayma meydana geldi. Kentleşme, işçi göçü, siyasal merkezileşme gibi unsurlar insanların yeni kentlilerin Yüksek İslam'ı benimsemelerini zorunlu kıldı (Gellner, 1994:31). Mardin, Türkiye'nin 1950'den beri kırsaldan kentlere göç sürecini yaşadığını, ekonomik gelişmenin şehirlerde iş edinme ortamı yarattığını, bunun da kırsaldaki insanların büyük ilgisini çektiğini ve kırsal itimin kentsel çekimi ikinci ve üçüncü nesil nüfusu barındıran gecekonduyu yarattığını, bu insanların da gecekondu bölgelerinde, dinin merkezi bir yer işgal ettiği kendi özgün yerleşimlerini yeniden oluşturduklarını, gecekonduda şehir merkezinden çok daha belirgin olarak günlük hayatın dini muhtevasının ortaya çıktığını ve bu durumun da gecekondudaki yaşamın "ılımlı" İslam'ın şehre başarılı bir şekilde transferi olduğunu ifade etmektedir (Mardin, 2001:222).

Kurumsal Ve Rasyonel Davranmaya Göre Geleneğin Kentileşmesi

Kırsal göçle binlerce insan kendisini kente tutunabilmenin uğraşı içinde bulur. Bu sürecin bütünüyle artı ve olumluluklarla dolu olduğunu söyleyebilmek zordur. Kırsal alandan gelen göçmenler şehirde büyük ölçüde geldikleri yapının "tabanına" yerleşmekte ve böylece yeni gelenler sayesinde yerli halkın sosyal statüsü yükselmektedir. Kırsal geleneksel yapıdan gelenlerin önceki yaşam biçimlerinin önemli yönlerini koruyabildikleri bu özelliklerinin bazılarının da uzun dönemde varlığını sürdürebileceği ifade edilmektedir (Fichter, 2002:167). Kente gelen göçmenler köyde kalanlara kıyasla hayat standartlarını daha iyi görmektedir, gelecek için umutludur ve beklentileri iyimserdir (Giddens, 2001:93). Göçmenler kenti tanıdıkça yaklaşımları ve hayatı algılayışları değişmekte; görece refah durumları, görece yoksunluğa dönmektedir. Kenttekilerin yaklaşık yarısı yeni ihtiyaç alanlarının ortaya çıkmasından, beklentilerinin artmasından ve gelirlerinin yetersizliğinden şikâyet etmektedir (Karpat, 2003:46). Kırsal gelenekli hayat yapısına alışkın insanların kent hayatının dinamik yapısına uyum sağlayamayışı gecekondulaşma kır ve kent olarak iki kuruluşla uyum sağlama niteliğini zamanla kaybetti. Böylece bir takım yan kültür alanlarının ortaya çıkışına sebep olan "geçişli" denilebilecek bir kimlik ortaya çıktı. Bu süreç; suçluluğun, fuhşun, alkolizmin, uyuşturucu madde alışkanlıklarının, intiharların, akıl hastalıklarının ve sapkın davranışların yayılmasını hızlandırdı. Kırdan kente göç, sanayileşme, ferdin cemaat dayanışmasına dayanan ortamdan kopuşu, kent hayatının sosyal normlarındaki belirsizlik, modernleşme sürecinin etkileri, hızlı yabancılaşma ve parçalanmışlık duyguları geçiş toplumlarını tasvir eden Sayarı'nın "yeniden gelenekselleşme" diye tarif ettiği olguya zemin hazırladı (Türkdoğan, 2004a:180; Türkdoğan, 2004b:634; Günay, 1997:83).

Şehrin ortamında gelenek ve modernin karşılaşması, yaşanan tereddütler, tüketim toplumuna ve menfaat cemiyetine yönelik bu çerçevede gelenekselliğin aşılması, modern kültürün dünya görüşü, hayat anlayışı, yaşam biçimi vs. gibi kente özgü birçok unsuru kentin nimetleri yanında göçmene sundu (Günay-Ecer, 1999:277). Levin'e göre kente göçenlerden değerlerinde ve ilişkilerinde köy eğilimi kuvvetli olanlar kentle daha fazla uyum sorunu yaşamaktadırlar (Kıray,

2003:103). Karpat'a göre (2003:173) göçmenler özgün cemaat duygusunu, akrabalık bağlarını ve geleneksel köy kültürünün diğer bazı unsurlarını kısmen tutmakta, kısmen kent kültürüyle bütünleştirmekte, kısmen de terk etmektedirler. Bu köy kültürünün işe yaraması, ebeveyn ve köylüler tarafından defalarca denenmiş olması, göçmene bir kültür ve değerlerle özdeşim kurdurması suretiyle psikolojik ve fiziksel güvenlik sağladığı için sürdürülmektedir. İlginç olan göçmenlerin köyü maddi açıdan eleştirirken buna karşılık köyü toplumsal bağlılık ve cemaat dayanışması yönüyle ateşli bir şekilde savunmalarındır (Karpat, 2003:71-72). Kıray, himayecilik (patronaj) ilişkileri üzerinde durmuştur. Patronaj ilişkileri kentin sosyal hayatında bir tür uyum sağlayıcı ara form olarak ifade edilmektedir (Tekeli, 2000:37). Kentin sosyal hayatına katılan köylülerin kentte girdiği yeni erişilebilirlik kanallarının tümü yerel unsurlarca sağlanmakta, patronaj denilen bu ilişki belirli bir hizmete karşılık saygı, politik güç, itaatkarlık ilişkisi eşitsiz bir temele dayanan ilişki köylü için aynı zamanda büyük bir güvence kaynağı olmaktadır (Kıray,1999:322). Kıray toplumun daima belli bir fonksiyonel bütünlüğe sahip olduğu görüşünü savunduğu için toplumsal yapıda nasıl bir değişme olursa olsun toplumsal yapının unsurlarının yine birbirleriyle bir şekilde bütünleştiğini kabul etmektedir (Kongar, 2004:173). Uyum sağlayıcı ara formlara tampon kurumlar adını vermekte, tampon kurumları ve ilişkileri görece olarak daha hızlı ve kapsamlı değişme durumlarında her iki yapıda da görünmeyen fakat oluşum içerisinde ortaya çıkan ve bütünleşmeyi sağlayan kurumlar ve ilişkiler olarak tanımlar (Kıray, 2000:20). Geleneksel toplum yapısından modern toplum yapısına geçiş tampon kurumlar sayesinde olur (Kongar, 2004:174).

Göçmenler sırf kente göç ettikleri için kendi etkileşim kalıplarını ve değerlerini değiştirmediler. Bir köylü gibi düşünmeye, bir köylü gibi davranmaya devam ettiler. Köylerdeki kişisel, birincil ilişkilerin uzantısını şehirdeki patronaj ilişkilere taşıdılar. Patronaj karşılıklı ama eşitsiz bir ilişkidir. Patronajda bağımlı tarafın refah ve güvenliği patron tarafından sağlanır. Bunun karşısında patron çeşitli ekonomik hizmetler, siyasal itaat, onur ve prestij alır. Bu bağımlılık ilişkisi sorgulanmaz, açıkça ifade edilmez ve yapılanmış bir ilişki olma özelliği taşır (Kıray, 2003:185). Ancak patronajın şehirdeki yapılanma içerisinde farklı yönlerinin de ortaya çıktığı kesindir. Patronajda bağımlı tarafın ihtiyacı ve patronun bunu karşılama becerisi üzerine kurulu olduğundan dolayı aksaklıkları artırmakta ve yaygın yasa dışılığa sebep olmaktadır. Patronaj ilişkileri herkes için geçerli olan düzenlemeleri çığneyerek işlemleri yürütür. Bu yönüyle bu ilişkiler "cliental" ya da "mafiöz" ilişkiler olarak tarif edilmektedir (Kıray, 2003:187).

Kırsaldan kentlere doğru göç, modernleşme, üretim, ulaşım, haberleşme araçlarının ve ilişkilerin akılcılaşması, toplumsal kurumların ve kültürel değerlerin ve benlik/kimlik yapılarının dönüşümü gibi birçok unsurla birlikte ilerlemektedir. Kırsal geleneksel yapıdan kentsel modern ve akılcı örgütlenmelere doğru akan göçmenler eski kimliklerini sürdürürken kentte tutunmak için yeni ilişkiler ve kimlikler oluşturma ve dönüştürme pratiklerini de gerçekleştirebilmektedirler. Göçmenlerin ilişkileri bundan dolayı oldukça esnek ve dinamik olma özelliği taşır (Kıray, 2003:98; Akşit, 1998:31-32). Göçmenler şehrin bir yönüyle mahrumiyetlerle dolu ortamına adapte olmak, bir yönüyle de farklı sosyal çevreye uyum sağlayabilmek ve kendilerini kaybetmemek için bir kültür çevresi ve bir kimlik oluşturma çabasıdadırlar (Güngör, 1986:28). Kırsaldan kentlere gelenler kentte ilk olarak kendi hemşerilerinin, yakınlarının, akrabalarının yanlarına yerleşirler. İş bulma, çevre

edinme, şehre intibak vs. gibi süreç akrabaların liderliğinde bu birinci aşamayla başlar. Zamanla akrabalık ilişkisine dayalı himaye sistemi yetmez, ihtiyaçları karşılayamaz olur. Bunun sonucunda himaye sistemi siyasi partilere, politikaya kayar. Gecekondular artan nüfusuyla büyük seçmen kitlelerim barındırdığı için siyasetçilerin dikkatini çekti. Siyasetçiler gecekonduculardan su, elektrik, ulaşım, tapu sözü karşılığı oy avcılığı yapmışlardır (Karpas, 2003:115).

Türkiye köylerden büyük şehirlere doğru göç akınına yeterince massedebilecek sosyo-ekonomik ve kültürel bir yetkinliğe sahip olmadığından şehirlerin çevresinde gecekondu alanları büyük boyutlara ulaştı ve bunun çok çeşitli sonuçları ortaya çıktı. Dini yeniden canlanma ve özellikle de tarikat olgusuyla gecekondulaşma sürecinde ortaya çıkan yapısal değişim arasında yakın bir ilişki görülmektedir (Günay-Ecer, 1999:246). Kırsaldan kente göç süreci mahalli düzeyde kurulan hemşerilik ilişkileri, siyasi partilere oradan da dinsel örgütlere geçerek ilişkilerini kentte geniş bir alana yaymışlardır (Kıray, 1999:326). Karpas ise (2003:83) gecekonduculular için siyasal gruplaşmaların ve derneklerin giderek göçmenlerin yeni kentsel kimliklerini tanımladıkları, sadece gelenek temelinde de değil, akılcı karar ve çıkar temelinde dış dünyayla bağlantı kurdukları iletişim kanalları haline geldiğini ifade etmektedir. Göçle birlikte değişen ve hızla şehirleşen Türkiye'de dini çevrelerin göçmenlere birçok alanda kucak açtıkları, dayanışma, yardımlaşma, sosyal güvenlik ve hatta eski mahalli cemaatlerinin yerine birer sosyokültürel kimlik mekanizması fonksiyonlarını yerine getirdikleri görülmektedir (Günay-Ecer,1999:284). Gellner'e göre kentte veliler yoksul kesimlere hizmetlerde bulunmaktadır. Veli kimseler; yalınkat, süssüz, Ortodoks gelenekten çok daha fazla haz veren tasavvufi etkinliklerle göçmenlere coşkuyu götürmektedir. Böylece bu insanların yokluk, yoksulluk içinde yaşadıkları kötü koşullardan kaçmalarına yardım etmektedir (Gellner, 1994:27). Kentleşme süreciyle birlikte yeni kentli bir taraftan da daha akılcı düşünmeye ve rasyonel bakmaya başlamaktadır. Kırsaldan kente göçten sonra göçmen, cisimleri dört köşe görmekten uzaklaşıp, sayı ve rakam halinde düşünmeye başlamakta, örneğin köydeki tarlası mülk olmaktan çıkıp, hektar ve verim hesabıyla soyut bir servet görünümüne girmektedir (Ülgener, 2006:60).

Kentleşmiş insan "yüreği yerine beyniyle tepki veren" (Simmel, 1996:82) bir yapıya bürünür. Dini konularda da daha az gelenekçi daha fazla rasyonel davranma eğilimi göstermektedirler. Örneğin dini bilgi konusunda "Dini görevlerimi yerine getirmeye yetecek kadarım." Diye düşünmemekte, daha fazlasını istemekte ve gençler dinin mahiyetini daha fazla tartışmayı arzu etmektedirler (Çelik, 2002:355-356).

Kent yaşamı yeni kentlinin algılarında birçok dönüşümü de beraberinde getirmekte, kişi birçok şekilde geleneksel kültürün özelliklerinden farklı özellikler göstermeye başlamaktadır. Kentleşmiş insan eşi ve çocukları da dahil türbe ziyaretlerinde bulunmayı pek istemez. Amcaoğlunu bir türbede yemin etmeye ya da anlaşmazlıklarının çözümü için tanıklık etmeye çağırır. Bunların yanında kan davasının yasaklandığını bilir, sorunları kanunların ve adalet mekanizmasının çözmesini bekler (Gellner, 1994:31-32). Kısacası hayat karşısındaki duruşu, tepkileri farklılaşır. Kentleşmenin doğurduğu sonuçlardan birisi de belli ölçülerde göçmenlerde de bireyselleşmenin görülmesidir. Gecekondulular kent yaşamında akrabaların, yaşlıların onlara tavsiyelerinden çok kendilerinin hüküm ve kararlarına göre davrandıklarını ifade etmektedirler. Gecekondulularda yine belirli

ölçülerde kendini övme ve birinci tekil şahıs olarak konuşmalar da görülmektedir. Gecekonducular kendi kaynaklarıyla ayakta kaldıklarına inanmaktadırlar (Karpas, 2003:177-178).

SONUÇ

Kırsaldan kente göç devam ederken (kentleşme-urbanization) diğer yandan göç süreciyle kır-kent etkileşimi (rurbanization) de devam etmektedir. Topraktan kopma, şehre göç her şeye rağmen devam etmektedir. Önü alınamayan bir noktaya doğru gittiği görülmektedir. Göç başlangıçta araç iken amaç haline gelmiştir. Kırın iticiliği, kentin çekiciliği kitleleri göçe zorlamaktadır. Bu insanlarda kendileriyle birlikte kültürlerini, geleneklerini de şehre taşımaktadırlar. Kent böylece farklılaşmakta ve dönüşüm geçirmektedir. Göçmenler kentte tutunmaya çalışırken uyum sorunlarıyla karşılaşmakta, kendilerini güvende hissedecek çeşitli mekanizmalara ihtiyaç duymaktadırlar. Kentleşme sürecinde kırsal geleneksel yapıdaki unsurların bazılarını devam ettirilirken, bazıları ise ya değiştirildi ya da terk edildi. Göçmen için kent hayatı, gelenek ile modernin karşılaşmasına sahne oldu.

Dünya dengesinde modernleşme, küreselleşme, sekülerleşme gibi bazı süreçlerin de etkisiyle gelenek yalnızca kamusal kurumlarda değil gündelik yaşamda da belli ölçüde azalmaktadır (Kirman, 2005). Gelenek ve modernin karşılaşması dini alan da dâhil olmak üzere çoğu kez modernin lehi yönündedir. Ancak gelenek bütünüyle yok olmadı. Aksine gelenek, Giddens'in de belirttiği gibi (2000:57) farklı versiyonlarıyla her yerde gelişip kök salmaya ve varlığını korumaya devam ediyor görünmektedir.

Bu konuda, değişen dünyadan ayrı düşünülemez Türkiye'de de büyük dönüşümlerin yaşandığı ve bu dönüşümlerin kırsal-kentsel ya da geleneksel-modern toplumun çeşitli şekillerde etkilendiği görülmektedir.

Bu çalışmanın ilgili literatüre katkısı, kırsaldan kente, gelenekselden moderne bir yönelimin sorgulanması gerektiğini öne sürmesidir.

2010'lu yıllar Türkiye'sinde köy-kent ayrımını, Günay'ın (2012:408,610) tek yön ifade eden "tranzisyonel toplum" kavramsallaştırmasıyla açıklamak giderek zorlaşmaktadır. Mevcut tablo, kırsalın bireyselleşme, rasyonelleşme vb. bağlamlarda kentlileştiğini, kentin yoğun göçlerle birlikte gelenekselliği ve kırsalın kodlarını barındırmaya başladığını, bu "yeni durumun" bu yaklaşımda en az iki boyutunun olduğunu, çoğunlukla köy ve kent ayrımını ortadan kaldıracak anlamda "yönsüz bir gerçekliği" ön plana çıkardığı anlaşılmaktadır.

Bu gerçeklik, Türkiye örneğinde, kentte, "bize özgü" diyebileceğimiz bir yeni tür köylülük, geleneksellik ve kırsal yapı ile kırsalda, bireyselleşmiş, rasyonelleşmiş ve kentliliği bir arada sunan bir tabloyu karşımıza çıkarmaktadır. Bir anlamda modernlikle geleneksel olan farklı kutupları çağrıştırıyor görünse de birbirinden bağımsız olarak düşünülemezliğini ortaya çıkarmaktadır.

KAYNAKÇA/REFERENCE

- Akşit, B. (1998). "İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış". *Türkiye'de İçgöç*, Konferans Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Atacan, F., Ercan, F., Kurtuluş, H. & Türkay, M. (2000). *Mübeccel Kıray İçin Yazılar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Çelik, C. (2002). *Şehirleşme ve Din*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Fichter, J. (2002). *Sosyoloji Nedir?* (çev. N. Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gellner, E. (1994). *Postmodernizm İslam ve Us*. (çev. B. Peker). Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*. (çev. O. Akınhay). İstanbul: Alfa Kitabevi.
- Giddens, A. (2001). *Sosyoloji Eleştirel Bir Giriş*. (çev. Ü. Oskay). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Giddens, A. (2014). *Modernite ve Bireysel Kimlik Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*. (Çev.: Ü. Tatlıcan). (ikinci Baskı), İstanbul: Say Yayınları.
- Günay, Ü. (1997). Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Din. *Türk Yurdu*, 17 (117), 80-89.
- Günay, Ü. (2012). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Günay, Ü., Ecer, A. V. (1999). *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar ve Türkiye*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Güngör, E. (1986). *İslam'ın Bugünkü Meseleleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Hollinger, R. (2005). *Postmodernizm ve Sosyal Bilimler Tematik Bir Yaklaşım*. (çev. A. Cevizci), İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Karpat, K. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm*. (çev. A. Sönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Kılıçbay, M. A. (2000). *Şehirler ve Kentler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kıray, M. (1999). *Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kıray, M. (2003). *Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kıray, M. B. (2000). *Ereğli Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kirman, M. A. (2004). *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Kirman, M. A. (2005). *Din ve Sekülerleşme*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Kongar, E. (2004). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Korhan, T. (2019). Demokrat Parti Döneminde Adana'da Amerikan Etkisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (69), 58-68.
- Mardin, Ş. (2001). *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oktar, S. & A. Varlı (2010). Türkiyede 1950-54 Döneminde Demokrat Partinin Tarım Politikası, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 28:1-22.
- Ozankaya, Ö. (1980). *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Redfield, R. (1947). The Folk Society. *The American Journal of Sociology*, 52/4, 293-308.
- Shils, E. (2003). Gelenek Nedir? (çev. H. Arslan), *Doğu- Batı Dergisi*, 7 (25), 101-134.
- Simmel, G. (1996). Metropol ve Zihinsel Yaşam. *Kent ve Kültürü. Cogito*, sayı 8 (96), 81-90.
- Tekeli, İ. (2000). *Değişmenin Sosyologu: Mübeccel Belik Kıray Mübeccel Kıray İçin Yazılar*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tönnies, F. (2019). *Cemaat ve Cemiyet*. (çev. E. Güler). İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Türkdoğan, O. (1996). *Aydınlıktakiler ve Karanlıktakiler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2004a). *Kültür- Değişme ve Toplumsal Çözüm*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (2004b). *Milli Kültür Modernleşme ve İslam*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ülgener, S. F. (2006). *Zihniyet, Aydınlar ve İzmler*. İstanbul: Derin Yayınları
- Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara: Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları.

Extended Abstract

Tradition That Being Urbanized, Urban That Being Tradition

The subject of this study, tradition and change in the case of Turkey is process of rural-urban migration structure. Traditions compliance with urban life, urban life in the city is influenced by tradition that move in the process of migration, thus tradition that being urbanized, urban that being tradition. Change and transformation progress on the basis of reciprocity, offers a hybrid view. Tendency to be true for the cities, the urban is characterized as an area of confrontation of tradition and modernity. In the process of urbanization of tradition, it is examined to behave according to city-specific attitudes and institutional and the rational aspects of urbanization of tradition. In this study, rather than the binary theory of modernization that mutually exclusive distinction between tradition and the modern in the case of the Turkish society, it is started from pre-acceptance that the distinction between tradition and modern that containing up to be nested together in the case of the Turkish society. The phenomenon of migration emerge that size of industrialization and urbanization of Turkish modernization process, urban culture continues to articulation and new, complex models continue to emerge.

While rural-to-urban migration continues (urbanization), on the other hand, rural-urban interaction (rurbanization) continues with the migration process. Breaking from soil, migration to the city continues despite everything. It is seen that it is going to a point that cannot be prevented. Migration was originally a tool, but it became a goal. The repulsion of the countryside and the attractiveness of the city force the masses to migrate. These people carry their culture and traditions with them to the city. The city is thus differentiating and transforming. Migrants face adaptation problems while trying to hold onto the city and need various mechanisms to feel safe. During the urbanization process, some of the traditional elements of the rural structure were maintained, while others were either changed or abandoned. For the immigrant, urban life has witnessed a confrontation of tradition and modernity. With the effect of some processes such as modernization, globalization and secularization in the world balance, tradition decreases not only in public institutions but also in daily life. The confrontation of tradition and modern is often in favor of the modern, including the religious sphere. But tradition did not disappear completely. On the contrary, as Giddens points out (2000: 57), tradition seems to continue to evolve and take root and maintain its existence with its different versions.

Turkey in the 2010s in the village-urban divide, Günay (2012: 408.610) one way expressing "transitional society" is increasingly difficult to explain by conceptualizing. It is understood that the present table mostly emphasizes a non-directional reality that will eliminate the distinction between village and city. This reality, Turkey, for example, in the city, "unique to us" we can say that a new type of peasantry in the countryside with rural tradition and structure, individualized, and urban rationalization that confronts us offer a combination of a table. In a sense, it appears that although traditional and modern seem to evoke different poles, they cannot be thought independently of each other.

Keywords: Modernization, Urbanization, Migration, Immigration, Tradition, Change of Tradition